



**Suggeriments sobre la situació  
socioeconòmica i laboral  
de les Illes Balears  
2005**

català..... pàg. 3

castellà..... pàg. 17



## Introducció

Des de l'any 2002, el Consell Econòmic i social ha presentat al Govern el document de "Suggeriments sobre la situació socioeconòmica i laboral de les Illes Balears", que pretén recollir les conclusions d'un debat desplegat a l'entorn de gairebé totes les àrees i temes que toca la *Memòria sobre l'Economia, el Treball i la Societat de les Illes Balears*.

El document es realitza amb la col·laboració de totes les persones i entitats d'importància que estan implicades en cada un dels temes, tant de l'Administració pública com de les organitzacions sectorials afectades. S'ha d'agrair el treball d'aquestes persones i entitats perquè ha suposat una aportació enriquidora per a la institució. Dels successius documents ha derivat un important recull, ben detallat, dels principals problemes i alternatives que s'aprecien, des de cada una de les percepcions estratègiques. El debat intern dels "suggeriments", a través de les comissions de treball del CES, ha provocat un enriquiment en la percepció de cada una de les realitats que ens envolten. Un debat que estam obligats a mantenir fresc i actual, la qual cosa contribuirà a la reflexió necessària i permanent que han de tenir els consellers i les organitzacions que formen part del CES.

Aquest any plantegem una nova formulació dels suggeriments que s'han fet fins ara . Senzillament volem reconèixer que cada any, un cop s'havia tancat el document, la Comissió Permanent i el Ple, romanien amb una certa preocupació: destriar del magma de la informació inclosa en els suggeriments, allò que ens semblava a tots essencial. Una operació que implicava, en primer lloc, determinar un conjunt de les necessitats principals de les Balears i, en segon lloc, que comportava donar al Govern i a la societat illenca un missatge més clar i més concret, més nítid, de les claus de volta consensuades pel CES.

Enguany volem presentar unes propostes que entenem prevalents com aportació col·lectiva del CES. El treball realitzat resta com a patrimoni de pensament col·lectiu. A partir d'aquesta recol·lecció i estructuració, oferim les aportacions que creiem més importats per abordar el nostre present i caminar cap al futur. Per tot això, centram els suggeriments en els tres grans apartats concrets que formen el document de la Memòria i, en cada un d'ells, de manera transversal, agrupam tota la resta de qüestions principals que els envolten. Els nostres suggeriments volen remarcar els aspectes que, de manera transversal, creiem que han d'incidir en les polítiques i els esforços econòmics i socials del conjunt.

Aquest plantejament coincideix amb les tres grans àrees d'actuació del Consell: l'econòmica, la laboral i la social.

Separar aquestes àrees, potser sigui un simple desig metodològic que no es correspon amb la realitat de les interaccions que hi ha entre allò que és econòmic o social o laboral. Això no obstant, hem de poder concretar i hem de poder realitzar els nostres suggeriments de manera metodològica i comprensible, la qual cosa ens porta a agrupar-los en les esmentades àrees d'actuació i estudi del CES.

#### **A. Suggeriments sobre els sectors productius, medi ambient i territori i finançament autonòmic.**

Els eixos motors de la nostra economia són, des de fa anys, els sectors del turisme i de la construcció. Les oportunitats creades per les infraestructures portuàries i aeroportuàries construïdes en els anys seixanta i setanta varen aprofitar-se per al desenvolupament de l'hoteleria i, en general, del turisme. La indústria tradicional i l'agricultura de les Illes entraren en crisi i, cada vegada més, foren abocats a la nova realitat i foren més dependents d'ambdues

activitats. Aleshores, els aspectes medi ambientals i energètics semblaven poc importants i els recursos energètics i territorials pareixien inesgotables.

El turisme naixia com a eix prevalent de les nostres illes en un moment històric i econòmic de màxima protecció pública. La necessitat de divises, els mercats emergents, la proximitat geogràfica, la necessitat d'afavorir migracions des de regions peninsulars amb greus problemes de supervivència, ... tots aquests i altres factor de més enllà de les fronteres espanyoles (necessitats inversores, nous sistemes de transport aeri, expectatives de negoci relativament fàcils i rendibles a curt termini, inflació i pèrdua de valor de la pesseta...) feren que el creixement fos esponerós i incontrolat, escapant de les pròpies regles de joc del mercat. Tots aquests elements es conformaren favorablement en un territori privilegiat, en el qual, la seva gent, en va saber extreure riquesa. La realitat actual revela una transformació palesa i pregona. L'antiga activitat turística dependent de l'exterior avui s'ha transformat en inversora i motor d'altres zones turístiques (espanyoles i mediterrànies), menys desenvolupades i, fins i tot, competidores del nostre model turístic inicial i també actual. Territoris on els nostres empresaris turístics han sabut aplicar noves tecnologies i productes que superaven els entrebancs i les experiències de les nostres illes.

Avui els eixos motors del nostre creixement econòmic són, com abans, el turisme i la construcció. Això no ha canviat. El que sí ha canviat és l'entorn on es mouen i cal, per tant, col·locar-los dins d'aquesta nova realitat. A diferència de temps passats, sabem que els recursos naturals i energètics són limitats, el territori és escàs, els avantatges històrics els tenen altres (moneda, salaris baixos, devaluacions, espai territorial, nous productes...), sabem que no som un indret clau i centre d'atenció preferent pels poders públics no autonòmics, que el nostre know-how l'hem traslladat a altres indrets, i que la competència és ferotge. Tot i així seguim creixent i el nostre producte, madur i consolidat, segueix atraient turistes i inversors. Ens toca, des de la reflexió serena,

analitzar els nostres punts forts i dèbils, confiar amb els nostres emprenedors i amb la capacitat de la nostra força de treball per anar cap endavant.

En aquest document no volem entrar en el detall de cada un dels components d'aquesta realitat. Cada institució, organització i persona creurà tenir les seves raons i justificacions. Només volem aportar com a suggeriments aquells punts que creiem que avui s'han de potenciar per avançar en el futur. Ja que tenim la confiança de voler construir una societat més i millor, –productivament i socialment– equilibrada.

Pensem i veiem la necessitat que els dos sectors motors i eixos centrals del nostre creixement, el turisme i la construcció, assumeixin la responsabilitat de pactar i assegurar el futur de la nostra economia i, en certa manera, el liderat de les propostes que la societat els demana assumir. Estem parlant de tot el component social que suposa (empresaris, treballadors i institucions públiques), no d'una part, sinó del conjunt amb la seva integritat. Entenem que cada una de les parts i dels sectors afectats intenta que el seu punt de vista sigui prevalent als demés, però només la capacitat de pacte podrà assegurar el futur de les propostes.

Això explica per què els suggeriments van dirigits especialment al Govern de les Illes Balears, ja que és el marc i la garantia de l'acord, com a administrador de tot el que és públic, i perquè és el promotor de les normes que han de fer possible les realitzacions i camins per sortir-ne endavant.

Creiem que el paper de l'Administració pública no és el de programar les actuacions econòmiques però sí el de fer-les possible. Sense les infraestructures necessàries, inversions amb R+D, planejaments –d'acord amb el respecte al medi ambient i a les realitats dels recursos naturals disponibles–, no es podrà avançar de manera eficaç i coordinada en el benestar col·lectiu. Es necessiten

unes regles de joc clares i segures, si es vol actuar servant el respecte a tothom, fins i tot si es vol rendibilitat econòmica i social a mig i llarg termini.

Des de totes les instàncies públiques i privades ha de plantejar-se com a objectiu prioritari traslladar de manera clara i inequívoca el missatge que el turisme és, i continuarà sent en el futur, la nostra principal font de generació de riquesa, ocupació i benestar social. És imprescindible promoure una actitud positiva cap al turisme per part del conjunt de la societat de les Illes.

A la Unió Europea, el centre econòmic i geogràfic compren el 14% del territori, el 33% de la població i el 50% de la riquesa. En canvi, als Estats Units no hi ha un sol centre econòmic, sinó quatre o cinc nuclis de liderat econòmic. Amb relació a aquesta idea és ben interessant que, tot seguint l'exemple dels Estats Units, Europa també creï quatre o cinc nuclis de liderat econòmic. Sense cap dubte, un d'aquests nuclis ha de ser el constituït en l'entorn del turisme on, des del punt de vista de l'oferta, és capdavantera l'Europa del sud. No cal dir, que dins el segment de l'oferta de "sol i platja" les nostres illes, per la seva experiència, hi han de jugar un paper destacat. Si a les Illes Balears aconseguíssim esdevenir un model de bones pràctiques en el camp del turisme sostenible, és clar que podríem, legítimament, reclamar davant de la Unió Europea ser una de les regions cabdals del principal "pol de desenvolupament del sud d'Europa".

A les Illes Balears no es pot concebre el negoci turístic sense la preservació del medi natural. És important fomentar la consciència que la protecció i la conservació del medi natural han de mantenir-se com a objectiu per assegurar-ne la seva viabilitat i creixement, buscant les formes per fer-lo compatible amb el creixement econòmic i social.

Per tant, les activitats agrícoles han de potenciar les produccions amb la garantia de qualitat, viabilitat econòmica i respecte del medi ambient, la gestió

dels recursos naturals (aigua, energia, ...) s'han de fer, amb criteris de suficiència (cable elèctric, gasoducte, ...), qualitat i estalvi, evitant sempre l'impacte mediambiental i afavorint la seva reutilització.

Per tot això és molt necessari impulsar en tots els sectors la conscienciació social i regular estrictament el consum i la pèrdua incontrolada dels recursos naturals. Les normes que s'elaborin dins aquest àmbit han de garantir la xarxa ecològica europea i la biodiversitat i és important que tinguin, com a objectiu, la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora en el marc d'un desenvolupament sostenible. Els reptes plantejats amb relació al medi ambient seran creixents durant els anys vinents; encara que molts ja estaven establerts amb anterioritat, serà en el marc d'aquest inici del segle XXI quan afloraran amb més força.

La necessitat de fer competitives les nostres empreses i productes passa necessàriament per millorar la productivitat de tots els sectors (serveis, indústria i agrícola-pesquer). L'R+D+I exigeix enfortir la xarxa de relacions i inversions entre el món de l'empresa, la universitat i les administracions públiques. La qual cosa millorarà la qualitat del producte o del servei final i permetrà assegurar la viabilitat i la sostenibilitat dels productes i de les empreses.

És clau per la nostra economia de serveis (Turisme i Comerç) impulsar l'ús de les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC). Però també s'ha de veure la necessitat de les aplicacions específiques d'R+D+I en l'agricultura i en la indústria que han de tenir un especial caràcter substantiu, si es vol que tinguin una rendibilitat assegurada.

En el Dictamen núm. 2/2003, relatiu al "I Pla de recerca i desenvolupament tecnològic (R+D) del Govern de les Illes Balears", dèiem que *seria interessant que aquestes polítiques i actuacions formassin part d'un pla estratègic regional que compregués el conjunt de l'economia de les illes i que recollís el consens*



*dels diferents agents de la societat illenca, concretat en un pacte entre el Govern, l'Administració i el conjunt de la societat. Seria molt recomanable establir un grup promotor que aplegàs aquelles persones que gaudeixen de representativitat i que exerceixen un lideratge social, integrants de l'Administració pública i de la societat civil. El seu caràcter promotor ajudaria molt a garantir una millor difusió de les bones pràctiques empresarials i dels resultats positius que s'obtinguin del Pla.*

Un darrer aspecte que afecta l'economia i la societat illenca és la millora del finançament autonòmic. El CES ha tractat aquest tema recurrentment, al llarg de les seves *Memòries*, i el seu Ple ha defensat en diverses ocasions que encara hi ha dèficits històrics en infraestructures i capital social de tota mena, que tenen una incidència negativa palesa en la competitivitat de les empreses i en la qualitat de vida dels ciutadans.

Si volem fer compatible el creixement econòmic sostenible amb la qualitat de vida i la cohesió social estem obligats a fer front als dèficits socials, que en el cas de les Illes Balears, tot i l'alta renda per habitant, són d'existència provada i, per tant, es fa del tot necessari activar una política que tendeixi a la millora del sistema de finançament. Aquests dèficits socials, a més, s'han agreujat davant la necessitat de donar resposta al fenomen de la immigració.

## **B. Suggestiments sobre el mercat de treball**

El nostre mercat de treball està condicionat per l'estructura econòmica. Som una economia de serveis avançada i tenim una població laboral ocupada en el sector serveis. Per tant, és obvi que els avantatges i inconvenients d'aquest model econòmic es projecten sobre les característiques fonamentals de les relacions laborals. És un mercat dinàmic i amb capacitat d'adaptació als canvis, en el qual concorre una demanda real d'ocupació molt alta i, per tant, l'oportunitat dels treballadors de trobar una ocupació és ben clara. D'altra

banda, de l'estacionalitat turística i de la proliferació d'empreses de serveis resulten unes taxes molt altes de temporalitat laboral contractual. La combinació d'aquest trets fonamentals dona com a resultat un mercat de treball en el qual és habitual l'existència, en la vida laboral dels treballadors, d'una successió de prestacions de serveis temporals a diverses empreses. Aquesta realitat, el canvi i la temporalitat de les relacions laborals, exigeix reforçar la formació professional i l'ocupabilitat dels treballadors, entesa aquesta última com la capacitat d'obtenir ocupació i de millorar i progressar a través del treball. Per això, és tan important invertir en una adequada formació tècnica i professional que millori la qualitat del treball. Avui en dia, el nostre valor afegit al producte turístic, industrial i agrícola ja no pot ser el baix preu de la mà d'obra, si no la qualitat, la productivitat i la competitivitat.

La població més jove té facilitat per trobar ocupacions arrelades amb llocs de feina poc qualificats i de caràcter temporal i abandona els estudis relativament aviat. Per tant, tenim una menor proporció de treballadors amb estudis superiors, cosa la qual ens converteix en la comunitat autònoma amb la proporció d'ocupats amb estudis superiors més baixa d'Espanya. El desajustament de qualificacions que es detecta en el mercat de treball afecta els nivells salarials i atesa l'estructura productiva de serveis, els fa relativament més baixos en relació a les altres comunitats autònomes. D'altra banda això contribueix al fet que es produeixi un menor creixement relatiu de la productivitat. Aquí la qüestió clau és que el menor creixement relatiu de la productivitat pot determinar, a mig i llarg termini, uns menors creixements relatius de la renda i, probablement, uns menors nivells de benestar social i de qualitat de vida.

Atès que les característiques principals que hem descrit tenen una naturalesa estructural, entenem que la política que es pugui abordar per l'Administració pública implicada s'ha de concentrar en evitar –en tot allò que sigui possible– els efectes no desitjats de les dinàmiques del mercat. Per la qual cosa, és

completament indispensable assolir un diagnòstic compartit entre la dita administració i les organitzacions empresarials i sindicals. Aquest diagnòstic ha de ser producte d'un diàleg obert que tendeixi a la concertació, en el qual s'identifiquin els punts forts i els punts dèbils del mercat i se n'aportin solucions.

El Consell econòmic i Social no és l'àmbit adequat per abordar aquestes qüestions. Les interferències d'anàlisi que poden existir entre una institució que propugna el diàleg de tota la societat civil amb el Govern i els instruments institucionals del diàleg social que conformen sindicats, empresaris i Govern, s'han d'evitar totalment. La mescla d'ambdós diàlegs centrant-se en el mercat de treball no n'afavoreix cap dels dos, ans el contrari, els perjudica.

En aquest sentit, el CES vol centrar els suggeriments sobre el mercat de treball d'aquest any, en els aspectes que reforcin el diàleg social directe entre els agents socials i econòmics i el Govern.

En primer lloc, des del CES hem de fer un reconeixement que quan l'Administració opta per implicar les organitzacions empresarials i sindicals en tasques que els hi són d'interès i els dóna suport econòmic, s'assegura l'èxit de l'operació i millora el servei prestat als ciutadans. El cas paradigmàtic és el Tribunal d'Arbitratge i Mediació de les Illes Balears (TAMIB) que, des de la seva implantació ara fa deu anys, ha obert una línia de gestió altament eficient dels conflictes laborals. Aquest exemple s'ha de seguir en altres aspectes que guanyarien eficàcia i perdrien burocràcia (la col·laboració en la gestió de les polítiques d'ocupació en pot ser un exemple).

En segon lloc, consideram que totes les activitats que tendeixen a reforçar l'aspecte institucional del diàleg social són preferents. Per tant, la creació d'un marc normatiu que reconegui el paper institucional de les organitzacions sindicals i empresarials com a interlocutors socials del Govern és molt

important. S'ha de donar caràcter de normalitat a aquest diàleg i s'ha de progressar en la seva ampliació.

En tercer lloc, entenem que el reforç del diàleg social s'ha d'acompanyar del suport i reforç de les pràctiques que li atorguen la base econòmica i social. Organitzacions empresarials i sindicals tenen la seva raó de ser en el seu vessant com a negociadors de convenis col·lectius. Aquestes organitzacions són els seus intèrprets autèntics i els qui poden actualitzar i modernitzar la negociació col·lectiva. Per part del Govern s'ha de contemplar aquest paper i se l'ha d'impulsar a través d'un marc normatiu i institucional que reconegui aquesta tasca.

Finalment, volem centrar la nostra atenció en un aspecte que consideram que necessita, com a ciutadans i ciutadanes que formen part d'un òrgan consultiu en matèria econòmica i social, d'un impuls particular: la prevenció de riscos laborals. I això no només pels indicadors de sinistralitat laboral dels últims anys que, evidentment, necessiten ser millorats, sinó per una qüestió que ens sembla molt important. És fonamental el respecte de les normes i la conscienciació de la importància de la prevenció en el treball. Aquesta tasca és la base per a la construcció d'una cultura preventiva. S'ha de fer veure als treballadors que la millora de la prevenció suposa una millora fonamental de totes les condicions de treball i a les empreses que significa una inversió i una garantia de qualitat. La integració de la prevenció a tots els nivells de l'empresa que imposa la normativa reguladora de la matèria, és l'oportunitat per desfer mals entesos quant a l'eficàcia de l'organització, corregir pràctiques errònies, assolir un millor ambient laboral i, en definitiva, fer més segur i de més qualitat el treball a les empreses. Fent servir aquest punt de vista més estructural, consideram que s'ha d'aprofundir el diàleg entre el Govern i els agents econòmics i socials.

### **C. Sugeriments sobre qualitat de vida i protecció social**

Estem, respecte a la resta de comunitats autònomes, millor situats en els indicadors d'igualtat de gènere, entorn laboral i nivells de benestar, si els mesuram en termes del PIB per càpita. En canvi, ens trobam en una pitjor situació relativa quant al nivell de formació de la població ocupada i el desajustament de qualificacions que es detecta en el mercat de treball. Qüestions que poden ser considerades de manera específica, per millorar-les.

Aquests fets deriven molt directament de les dinàmiques característiques del nostre mercat de treball que ja hem vist. Per això insistim, una vegada més, en la necessitat de millorar els resultats educatius dins tots els cicles formatius ja que, la millora del capital humà, és un requisit indispensable per incrementar l'eficiència econòmica, la productivitat, la competitivitat de les nostres empreses, el creixement econòmic i els nivells de benestar i qualitat de vida dels nostres conciutadans.

En relació a l'ensenyament el CES suggereix que cal procurar un consens en l'àmbit parlamentari i social i amb el conjunt de la comunitat educativa que garanteixi unes bases estables, que no estiguin subjectes als canvis polítics. Per això, els governs autonòmics, les organitzacions polítiques, les organitzacions socials i la comunitat educativa han de fixar-los amb el major consens possible. L'ordenament educatiu ha de propiciar una educació de qualitat per a tots i garantir el principi d'igualtat d'oportunitats.

Cal millorar, igualment, el finançament de l'educació, en el marc de la reforma del finançament autonòmic, d'acord amb les necessitats d'escolarització procedents de l'increment de la immigració i del tractament de la diversitat educativa i social.

Creiem molt necessari posar en marxa un planejament, d'acord amb els resultats dels estudis avaluatius que s'han fet i amb la participació de la

comunitat educativa i d'experts pedagògics, per tal de millorar els resultats educatius individuals i col·lectius i, finalment, aconseguir un creixement dels èxits educatius. Treballar perquè l'any 2010 s'assoleixin els objectius de la Cimera de Lisboa: rebaixar entorn del 10 per cent l'abandonament escolar, aconseguir que els titulars d'Ensenyament Secundari per a alumnes majors de 22 anys sigui superior al 85 per cent; augmentar el percentatge d'alumnes de l'ESO amb rendiment escolar satisfactori i avançar en la innovació educativa.

Valorem molt positivament la posada en marxa, amb la participació del agents econòmics i socials implicats, d'un seguit d'actuacions institucionals, socials i educatives, que potenciïn l'increment d'estudiants en els nivells no obligatoris i redueixi l'abandonament dels estudis.

Igualment es fa necessari fomentar les mesures organitzatives, pedagògiques i institucionals necessàries pel tractament adequat de la diversitat social i educativa que implica la immigració en l'àmbit escolar.

També és recomanable aconseguir que educació i ocupació siguin àmbits totalment interrelacionats, mitjançant la integració dels subsistemes, l'ampliació de l'oferta formativa de formació professional, el desplegament del sistema de qualificacions professionals i la promoció de les persones adultes, per tal que puguin adquirir, actualitzar, completar i ampliar els seus coneixements i aptituds.

Cal dur a terme les reformes necessàries que, a nivell de la UIB, implicarà el procés de convergència europea de l'educació superior. Aquest procés, que implicarà un reflexió interna de la pròpia universitat, necessitarà la participació de la societat civil, representada pel Consell Social de la Universitat i de la pròpia administració autonòmica.

Altrament, es fa del tot necessari incrementar la inversió en R+D+i en el context de l'àmbit de la Universitat i, d'altra banda, de l'àmbit de l'empresa per tal de potenciar la productivitat del teixit productiu balear i de possibilitar

l'existència d'un capital humà preparat per afrontar els reptes de la societat del coneixement i animar als investigadors per evitar que abandonin el nostre territori, així com, incentivar la vinguda d'investigadors procedents d'altres indrets.

En relació a la sanitat, és necessària una adequació del finançament sanitari a la realitat actual, tenint en compte, essencialment, el creixement net de la població (molt per damunt de la mitjana nacional), les necessitats d'infraestructures assistencials públiques i les noves demandes de serveis dels ciutadans. L'increment pressupostari ha d'anar acompanyat ineludiblement d'una recerca d'eficiència en les actuacions, especialment, en aspectes com l'avaluació de tecnologia sanitària i les polítiques globals d'ús raonable del medicament que millorin la relació cost/eficàcia en l'ús dels fàrmacs.

A Balears existeix encara un important dèficit d'infraestructures públiques sanitàries en relació a la mitjana estatal. Per tant, és necessari proveir-nos de noves infraestructures sanitàries i equipaments (tant hospitalaris com centres d'atenció primària), de manera que els ciutadans disposin d'instal·lacions suficients, modernes i adaptades a les seves necessitats i, simultàniament, poder atendre el manteniment i la millora de les ja existents.

La insularitat té efectes importants en l'accessibilitat a les prestacions sanitàries dels ciutadans, que han de ser corregits, des del punt de vista financer. Aquest fet geogràfic no ha de generar manca d'equitat d'accés als beneficis sanitaris entre els ciutadans de les distintes illes.

Per fer front als problemes de l'habitatge, suggerim que es facin esforços coordinats entre totes les administracions públiques per assolir una disponibilitat de sòl a cost assumible pels promotors, públics i privats. Amb això l'oferta d'habitatge protegit s'acostaria a la demanda. No estaria demés aprovar un cos normatiu territorial i urbanístic amb vocació d'estabilitat per introduir transparència al mercat del sòl, tant en l'àmbit de la comunitat com dels

consells insulars, fent-ne una àgil extensió i adaptació en l'àmbit municipal. S'hauria d'ampliar l'oferta d'habitatges de lloguer, perquè és necessària tant des del punt de vista social (joves, mobilitat, famílies amb incapacitat d'adquirir habitatge) com econòmic (mecanisme d'ajust de l'habitatge). En el mateix sentit, operen els suports a l'adquisició d'habitatges de segona mà. S'ha d'aprofundir l'opció de fer una política específica d'estímuls suficients per rehabilitar habitatges, com alternativa a l'habitatge de nova construcció, perquè és compatible amb un ús més sostenible del territori i és un instrument decisiu per a la requalificació urbana, comportant avantatges socials. És necessari prosseguir en l'establiment de sistemes d'ajuts directes per a joves perquè puguin adquirir o llogar habitatges. Finalment, és interessant estudiar els impactes socials i econòmics de les mesures urbanístiques.

No volem acabar aquestes reflexions sense fer un esment a la immigració. En aquest sentit, creiem necessari promoure polítiques transversals per fer front als problemes de la immigració: millora en les condicions d'habitatge de les zones desafavorides (programes de mediació des del món local per facilitar l'accés al lloguer d'habitatges), sobre la situació laboral dels immigrants, de control sobre les activitats d'economia informal o sobre l'accés de les famílies immigrants als programes socials de suport a la família. És positiu posar l'accent en els trets que ens vinculen com a membres de la mateixa societat, no en aquells que ens diferencien.

Totes aquestes circumstàncies ens condueixen a aconsellar una revisió de l'actual text de la Llei d'Acció Social, que és del 1987, i ha quedat endarrerida. Un nou marc normatiu que permeti mantenir i avançar en el sistema de protecció social que doni resposta als nous reptes.





**Sugerencias sobre la situación  
socioeconómica y laboral  
de las Illes Balears  
2005**



## Introducció

Desde el año 2002, el Consell Econòmic i Social ha presentado al Govern el documento de “Sugerencias sobre la situación socioeconómica y laboral de las Illes Balears”, que pretende recoger las conclusiones de un debate desarrollado sobre prácticamente todas las áreas y temas que toca la *Memoria sobre la Economía, el Trabajo y la Sociedad de las Illes Balears*.

El documento se realiza con la colaboración de todas las personas y entidades de importancia que están implicadas en cada uno de los temas, tanto de la Administración Pública como de las organizaciones sectoriales afectadas. Debe agradecerse el trabajo de estas personas y entidades ya que ha supuesto una aportación enriquecedora para la institución. De los sucesivos documentos ha derivado una importante recopilación, muy detallada, de los principales problemas y alternativas que se aprecian, desde cada una de las percepciones estratégicas. El debate interno de las “sugerencias”, a través de las Comisiones de Trabajo del CES, ha provocado un enriquecimiento en la percepción de cada una de las realidades que nos circundan. Un debate que estamos obligados a mantener fresco y actual, lo que contribuirá a la reflexión necesaria y permanente que deben tener los consellers y las organizaciones que forman parte del CES.

Este año planteamos una nueva formulación de las sugerencias que se han hecho hasta ahora. Sencillamente queremos reconocer que cada año, ya cerrado el documento, la Comisión Permanente y el Pleno permanecían con una cierta preocupación: separar del magma de la información incluida en las sugerencias aquello que nos parecía a todos esencial. Una operación que implicaba, en primer lugar, determinar un conjunto de las necesidades principales de las Baleares y, en segundo lugar, que comportaba dar al Govern y a la sociedad isleña un mensaje más claro y más concreto, más nítido, de los puntos clave consensuados por el CES.

Además, el 2005 queremos presentar unas propuestas que entendemos prevalidas como aportación colectiva del CES. El trabajo realizado permanece como patrimonio de pensamiento colectivo. A partir de esta recolección y estructuración, ofrecemos las aportaciones que creemos más importantes para abordar nuestro presente y caminar hacia el futuro. Por todo ello, centramos las sugerencias en los tres grandes apartados concretos que forman el documento de la Memoria y, en cada uno de ellos, de manera transversal, agrupamos todo el resto de cuestiones principales que los rodean. Nuestras sugerencias quieren remarcar los aspectos que, de manera transversal, creemos que deben incidir en las políticas y en los esfuerzos económicos y sociales del conjunto.

Este planteamiento coincide con las tres grandes áreas de actuación del Consell: la económica, la laboral y la social.

Separar estas áreas puede que sea un simple deseo metodológico que no se corresponda con la realidad de las interacciones que existen entre lo que es económico o social o laboral. A pesar de ello, debemos poder concretar y debemos poder realizar nuestras sugerencias de manera metodológica y comprensible, lo que nos lleva a agruparlas en las citadas áreas de actuación y estudio del CES.

#### **A. Sugerencias sobre los sectores productivos, medio ambiente y territorio y financiación autonómica.**

Los ejes motores de nuestra economía son, desde hace años, los sectores del turismo y de la construcción. Las oportunidades creadas por las infraestructuras portuarias y aeroportuarias construidas en los años sesenta y setenta se aprovecharon para el desarrollo de la hostelería y, en general, del

turismo. La industria tradicional y la agricultura de las Islas entraron en crisis y, cada vez en mayor medida, se sometieron a la nueva realidad y fueron más dependientes de ambas actividades. Entonces, los temas medioambientales y energéticos parecían poco importantes y los recursos energéticos y territoriales, inagotables.

El turismo nacía como eje prevaleciente de nuestras islas en un momento histórico y económico de máxima protección pública. La necesidad de divisas, los mercados emergentes, la proximidad geográfica, la necesidad de favorecer migraciones desde regiones peninsulares con graves problemas de supervivencia, ... todos éstos y otros factores de más allá de las fronteras españolas (necesidades inversoras, nuevos sistemas de transporte aéreo, expectativas de negocio relativamente fáciles y rentables a corto plazo, inflación y pérdida de valor de la peseta...) consiguieron que el crecimiento fuera vigoroso e incontrolado, escapando de las propias reglas de juego del mercado. Todos estos elementos se conformaron favorablemente en un territorio privilegiado, en el que su gente supo extraer riqueza. La realidad actual revela una transformación manifiesta e insistente. La antigua actividad turística dependiente del exterior hoy se ha transformado en inversora y motor de otras zonas turísticas (españolas y mediterráneas), menos desarrolladas e incluso competidoras de nuestro modelo turístico inicial y también actual. Territorios donde nuestros empresarios turísticos han sabido aplicar nuevas tecnologías y productos que superaban los obstáculos y las experiencias de nuestras islas.

Hoy los ejes motores de nuestro crecimiento económico son, como antes, el turismo y la construcción. Ésto no ha cambiado. Lo que sí ha cambiado es el entorno donde se mueven y se debe, por tanto, colocarlos en esta nueva realidad. A diferencia de tiempos pasados, sabemos que los recursos naturales y energéticos son limitados, el territorio es escaso, las ventajas históricas las tienen otros (moneda, salarios bajos, devaluaciones, espacio territorial, nuevos

productos...), sabemos que no somos un lugar clave y centro de atención preferente por los poderes públicos no autonómicos, que nuestro *know-how* lo hemos trasladado a otras zonas, y que la competencia es feroz. Incluso así, seguimos creciendo y nuestro producto, maduro y consolidado, sigue atrayendo turistas e inversores. Nos toca, desde la reflexión serena, analizar nuestros puntos fuertes y débiles, confiar en nuestros emprendedores y en la capacidad de nuestra fuerza de trabajo para seguir hacia delante

En este documento no queremos entrar en el detalle de cada uno de los componentes de esta realidad. Cada institución, organización y persona creará tener sus razones y justificaciones. Sólo queremos aportar como sugerencias aquellos puntos que creemos que tienen que potenciarse hoy para avanzar en el futuro. Ya que tenemos la confianza de querer construir una sociedad más y mejor, productiva y socialmente equilibrada.

Pensamos y vemos la necesidad que los dos sectores motores y ejes centrales de nuestro crecimiento, el turismo y la construcción, asuman la responsabilidad de pactar y asegurar el futuro de nuestra economía y, en cierta manera, el liderazgo de las propuestas que la sociedad les demanda asumir. Estamos hablando de todo el componente social que supone (empresarios, trabajadores e instituciones públicas), no de una parte, sino del conjunto con su integridad. Entendemos que cada una de las partes y de los sectores afectados intenta que su punto de vista sea prevaleciente a los demás, pero sólo la capacidad de pacto podrá asegurar el futuro de las propuestas.

Ello explica porque las sugerencias van dirigidas especialmente al Govern de las Illes Balears, ya que es el marco y la garantía del acuerdo, como administrador de todo lo que es público, y porque es el promotor de las normas que han de posibilitar las realizaciones y caminos para salir adelante.

Creemos que el papel de la Administración Pública no es el de programar las actuaciones económicas pero sí el de hacerlas posible. Sin las infraestructuras necesarias, inversiones con R+D, planeamientos –en conformidad con el respeto al medio ambiente y a las realidades de los recursos naturales disponibles–, no se podrá avanzar de manera eficaz y coordinada en el bienestar colectivo. Se necesitan unas reglas de juego claras y seguras, si se quiere actuar guardando el respeto a todo el mundo, incluso si se pretende rentabilidad económica y social a medio y largo plazo.

Desde todas las instancias públicas y privadas debe plantearse como objetivo prioritario trasladar de manera clara e inequívoca el mensaje que el turismo es, y continuará siendo en el futuro, nuestra principal fuente de generación de riqueza, ocupación y bienestar social. Es imprescindible promover una actitud positiva hacia al turismo por parte del conjunto de la sociedad de las Islas.

En la Unión Europea, el centro económico y geográfico comprende el 14% del territorio, el 33% de la población y el 50% de la riqueza. En cambio, en los Estados Unidos no existe un solo centro económico, sino cuatro o cinco núcleos de liderato económico. Con relación a esta idea es interesante que, siguiendo el ejemplo de los Estados Unidos, Europa también cree cuatro o cinco núcleos de liderato económico. Sin ninguna duda, uno de estos núcleos ha de ser el constituido en el entorno del turismo donde, desde el punto de vista de la oferta, la Europa del Sur es abanderada. No es necesario recalcar, que dentro del segmento de la oferta de “sol y playa” nuestras islas, por su experiencia, deben jugar un papel destacado. Si en las Illes Balears consiguiéramos convertirnos en un modelo de buenas prácticas en el campo del turismo sostenible, claramente podríamos, legítimamente, reclamar frente a la Unión Europea ser una de las regiones capitales del principal “polo de desarrollo del sur de Europa”

En las Illes Balears no puede concebirse el negocio turístico sin la preservación del medio natural. Es importante fomentar la consciencia que la protección y la conservación del medio natural tienen que mantenerse como objetivo para asegurar su viabilidad y crecimiento, buscando las formas para hacerlo compatible con el crecimiento económico y social.

Por tanto, las actividades agrícolas tienen que potenciar las producciones con la garantía de calidad, viabilidad económica y respeto del medio ambiente, la gestión de los recursos naturales (agua, energía ...) deben hacerse, con criterios de suficiencia (cable eléctrico, gasoducto...), calidad y ahorro, evitando siempre el impacto medioambiental y favoreciendo su reutilización.

Por todo ello es muy necesario impulsar en todos los sectores la concienciación social y regular estrictamente su consumo y la pérdida incontrolada de los recursos naturales. Las normas que se elaboren dentro de este ámbito tienen que garantizar la red ecológica europea y la biodiversidad y es importante que tengan, como objetivo, la conservación de los hábitats naturales y de la fauna y flora en el marco de un desarrollo sostenible. Los retos planteados en relación al medio ambiente serán crecientes durante los años venideros; aunque muchos ya estaban establecidos con anterioridad, será en el marco de este inicio del siglo XXI cuando aflorarán con más fuerza.

La necesidad de hacer competitivas a nuestras empresas y productos pasa necesariamente por mejorar la productividad de todos los sectores (servicios, industria y agrícola-pesquera). El R+D+I exige fortalecer la red de relaciones e inversiones entre el mundo de la empresa, la universidad y las administraciones públicas, lo que mejorará la calidad del producto o del servicio final y permitirá asegurar la viabilidad y la sostenibilidad de los productos y de las empresas.



Es clave para nuestra economía de servicios (turismo y comercio) impulsar el uso de las Tecnologías de la Información y Comunicación (TIC). Pero también tiene que verse la necesidad de las aplicaciones específicas de R+D+I en la agricultura y en la industria que tienen que tener un especial carácter substantivo si se desea que tengan una rentabilidad asegurada.

En el Dictamen núm. 2/2003, relativo al “I Plan de investigación y desarrollo tecnológico (R+D) del Govern de las Illes Balears”, decíamos que *sería interesante que estas políticas y actuaciones formaran parte de un plan estratégico regional que comprendiera el conjunto de la economía de las Islas y que recogiera el consenso de los diferentes agentes de la sociedad isleña, concretado en un pacto entre el Govern, la Administración y el conjunto de la sociedad. Sería muy recomendable establecer un grupo promotor que reuniera a aquellas personas que gozan de representatividad y que ejercen un liderazgo social, integrantes de la Administración pública y de la sociedad civil. Su carácter promotor ayudaría en gran medida a garantizar una mejor difusión de las buenas prácticas empresariales y de los resultados positivos que se obtengan del Plan.*

Un último aspecto que afecta a la economía y la sociedad isleña es la mejora de la financiación autonómica. El CES ha tratado este tema recurrentemente a lo largo de sus Memorias y su Pleno ha defendido en diversas ocasiones que todavía existen déficits históricos en infraestructuras y capital social de toda clase, que tienen una incidencia negativa manifiesta en la competitividad de las empresas y en la calidad de vida de los ciudadanos.

Si queremos hacer compatible el crecimiento económico sostenible con la calidad de vida y la cohesión social estamos obligados a hacer frente a los déficits sociales, que en el caso de las Illes Balears, a pesar de la alta renta por habitante, son de existencia probada y, por tanto, se hace del todo necesario activar una política que tienda a la mejora del sistema de financiación. Estos

déficits sociales, además, se han agravado con la necesidad de dar respuesta al fenómeno de la inmigración.

## B. Sugerencias sobre el mercado de trabajo

Nuestro mercado de trabajo está condicionado por la estructura económica. Somos una economía de servicios avanzada y tenemos una población laboral ocupada en el sector servicios. Por tanto, es obvio que las ventajas e inconvenientes de este modelo económico se proyectan sobre las características fundamentales de las relaciones laborales. Es un mercado dinámico y con capacidad de adaptación a los cambios, en el que concurre una demanda real de empleo muy alta y, por tanto, la oportunidad de los trabajadores de encontrar un empleo es bien clara. De otra parte, de la estacionalidad turística y de la proliferación de empresas de servicios resultan unas tasas muy altas de temporalidad laboral contractual. La combinación de estos rasgos fundamentales da como resultado un mercado de trabajo en el que es habitual la existencia, en la vida laboral de los trabajadores, de una sucesión de prestaciones de servicios temporales a diversas empresas. Esta realidad, el cambio y la temporalidad de las relaciones laborales, exige reforzar la formación profesional y la ocupabilidad de los trabajadores, entendida esta última como la capacidad de obtener un empleo y de mejorar y progresar a través del trabajo. Por ello, es tan importante invertir en una adecuada formación técnica y profesional que mejore la calidad del trabajo. Hoy en día, nuestro valor añadido al producto turístico, industrial y agrícola ya no puede ser el bajo precio de la mano de obra, sino la calidad, la productividad y la competitividad.

La población más joven tiene facilidad para encontrar empleos enraizados en lugares de trabajo poco cualificados y de carácter temporal y abandona los estudios relativamente pronto. Por tanto, tenemos una menor proporción de trabajadores con estudios superiores, lo que nos convierte en la comunidad

autónoma con la proporción de ocupados con estudios superiores más baja de España. El desajuste de cualificaciones que se detecta en el mercado de trabajo afecta a los niveles salariales y, teniendo en cuenta la estructura productiva de servicios, los hace relativamente más bajos en relación a las restantes comunidades autónomas. De otra parte, esto contribuye al hecho que se produzca un menor crecimiento relativo de la productividad. Aquí la cuestión clave es que el menor crecimiento relativo de la productividad puede determinar, a medio y largo plazo, unos menores crecimientos relativos de la renta y, probablemente, unos menores niveles de bienestar social y de calidad de vida.

Considerando que las características principales que hemos descrito tienen una naturaleza estructural, entendemos que la política que se pueda abordar por la Administración Pública implicada tiene que concentrarse en evitar –en todo aquello que sea posible– los efectos no deseados de las dinámicas del mercado. Por ello, es completamente indispensable alcanzar un diagnóstico compartido entre la mencionada Administración y las organizaciones empresariales y sindicales. Este diagnóstico ha de ser producto de un diálogo abierto que tienda a la concertación, en el que se identifiquen los puntos fuertes y los puntos débiles del mercado y se aporten soluciones.

El Consell Econòmic i Social no es el ámbito adecuado para abordar estas cuestiones. Las interferencias de análisis que pueden existir entre una institución que propugna el diálogo de toda la sociedad civil con el Govern y los instrumentos institucionales del diálogo social que conforman sindicatos, empresarios y Govern, tienen que evitarse totalmente. La mezcla de ambos diálogos, centrándose en el mercado de trabajo, no favorece a ninguno de los dos, más bien al contrario, les perjudica.

En este sentido, el CES quiere centrar las sugerencias sobre el mercado de trabajo de este año en los aspectos que refuercen el diálogo social directo entre los agentes sociales y económicos y el Govern.

En primer lugar, desde el CES debemos reconocer que cuando la Administración opta por implicar a las organizaciones empresariales y sindicales en tareas que les son de interés y les da soporte económico, se asegura el éxito de la operación y mejora el servicio prestado a los ciudadanos. El caso paradigmático es el Tribunal de Arbitraje y Mediación de las Illes Balears (TAMIB) que, desde su implantación hace ahora diez años, ha abierto una línea de gestión altamente eficiente de los conflictos laborales. Este ejemplo tiene que seguirse en otros aspectos que ganarían eficacia y perderían burocracia (la colaboración en la gestión de las políticas de empleo puede ser un ejemplo).

En segundo lugar, consideramos que todas las actividades que tienden a reforzar el aspecto institucional del diálogo social son preferentes. Por tanto, la creación de un marco normativo que reconozca el papel institucional de las organizaciones sindicales y empresariales como interlocutores sociales del Govern es muy importante. Tiene que darse carácter de normalidad a este diálogo y tiene que progresarse en su ampliación.

En tercer lugar, entendemos que el refuerzo del diálogo social debe acompañarse del apoyo y refuerzo de las prácticas que le otorgan la base económica y social. Organizaciones empresariales y sindicales tienen su razón de ser en su vertiente como negociadores de convenios colectivos. Estas organizaciones son sus intérpretes auténticos y los que pueden actualizar y modernizar la negociación colectiva. Por parte del Govern debe contemplarse este papel y debe impulsarse a través de un marco normativo e institucional que reconozca esta tarea.

Finalmente, queremos centrar nuestra atención en un aspecto que consideramos que necesita, como ciudadanos y ciudadanas que forman parte de un órgano consultivo en materia económica y social, de un impulso particular: la prevención de riesgos laborales. Y ello no sólo por los indicadores de siniestralidad laboral de los últimos años que, evidentemente, necesitan ser mejorados, sino por una cuestión que nos parece muy importante. Es fundamental el respeto a las normas y la concienciación de la importancia de la prevención en el trabajo. Esta tarea es la base para la construcción de una cultura preventiva. Debe evidenciarse a los trabajadores que la mejora de la prevención supone una mejora fundamental de todas las condiciones de trabajo y a las empresas que significa una inversión y una garantía de calidad. La integración de la prevención a todos los niveles de la empresa que impone la normativa reguladora de la materia, es la oportunidad para deshacer malos entendidos respecto a la eficacia de la organización, corregir prácticas erróneas, conseguir un mejor ambiente laboral y, en definitiva, hacer más seguro y de más calidad el trabajo en las empresas. Utilizando este punto de vista más estructural, consideramos que debe profundizarse el diálogo entre el Govern y los agentes económicos y sociales.

### C. Sugerencias sobre calidad de vida y protección social

Estamos, respecto al resto de comunidades autónomas, mejor situados en los indicadores de igualdad de género, entorno laboral y niveles de bienestar, si los evaluamos en términos del PIB per cápita. En cambio, nos encontramos en una peor situación relativa respecto al nivel de formación de la población empleada y el desajuste de cualificaciones que se detecta en el mercado de trabajo. Cuestiones que pueden ser consideradas de manera específica, para mejorarlas.

Estos hechos derivan muy directamente de las dinámicas características de nuestro mercado de trabajo que ya hemos visto. Por ello insistimos, una vez más, en la necesidad de mejorar los resultados educativos dentro de todos los ciclos formativos ya que, la mejora del capital humano, es un requisito indispensable para incrementar la eficiencia económica, la productividad, la competitividad de nuestras empresas, el crecimiento económico y los niveles de bienestar y calidad de vida de nuestros conciudadanos.

En relación a la enseñanza, el CES sugiere que debe procurarse un consenso en el ámbito parlamentario y social y con el conjunto de la comunidad educativa que garantice unas bases estables, que no estén sujetas a los cambios políticos. Para ello, los gobiernos autonómicos, las organizaciones políticas, las organizaciones sociales y la comunidad educativa deben fijarlos con el mayor consenso posible. El ordenamiento educativo ha de propiciar una educación de calidad para todos y garantizar el principio de igualdad de oportunidades.

Debe mejorarse, igualmente, la financiación de la educación, en el marco de la reforma de la financiación autonómica, de acuerdo con las necesidades de escolarización procedentes del incremento de la inmigración y del tratamiento de la diversidad educativa y social.

Creemos muy necesario poner en marcha un planeamiento, de acuerdo con los resultados de los estudios evaluativos que se han realizado y con la participación de la comunidad educativa y de expertos pedagógicos, con el fin de mejorar los resultados educativos individuales y colectivos y, finalmente, conseguir un crecimiento de los éxitos educativos. Trabajar para que el año 2010 se consigan los objetivos de la Cumbre de Lisboa: rebajar entorno al 10 por ciento el abandono escolar, conseguir que los titulares de Enseñanza Secundaria para alumnos mayores de 22 años sea superior al 85 por ciento, aumentar el porcentaje de alumnos del ESO con rendimiento escolar satisfactorio y avanzar en la innovación educativa.

Valoramos muy positivamente la puesta en marcha, con la participación de los agentes económicos y sociales implicados, de un conjunto de actuaciones institucionales, sociales y educativas que potencien el incremento de estudiantes en los niveles no obligatorios y reduzca el abandono de los estudios.

Igualmente se hace necesario fomentar las medidas organizativas, pedagógicas e institucionales necesarias para el tratamiento adecuado de la diversidad social y educativa que implica la inmigración en el ámbito escolar.

También es recomendable conseguir que educación y empleo sean ámbitos totalmente interrelacionados, mediante la integración de los subsistemas, la ampliación de la oferta formativa de formación profesional, el despliegue del sistema de cualificaciones profesionales y la promoción de las personas adultas, con el fin que puedan adquirir, actualizar, completar y ampliar sus conocimientos y aptitudes.

Deben llevarse a cabo las reformas necesarias que, a nivel de la UIB, implicará el proceso de convergencia europea de la educación superior. Este proceso, que implicará una reflexión interna de la propia universidad, necesitará la participación de la sociedad civil, representada por el Consell Social de la Universidad y de la propia administración autonómica.

Por otra parte, se hace del todo necesario incrementar la inversión en R+D+i en el contexto del ámbito de Universidad y, de otra parte, del ámbito de la Empresa con el fin de potenciar la productividad del tejido productivo balear y de posibilitar la existencia de un capital humano preparado para afrontar los retos de la sociedad del conocimiento y animar a los investigadores para evitar que abandonen nuestro territorio, así como incentivar la venida de investigadores procedentes de otros lugares.

En relación a la sanidad es necesaria una adecuación del financiamiento sanitario a la realidad actual, teniendo en cuenta, esencialmente, el crecimiento

neto de la población (muy por encima de la media nacional), las necesidades de infraestructuras asistenciales públicas y las nuevas demandas de servicios de los ciudadanos. El incremento presupuestario debe ir acompañado ineludiblemente de una búsqueda de eficiencia en las actuaciones, especialmente, en aspectos como la evaluación de tecnología sanitaria y las políticas globales de uso razonable del medicamento que mejoren la relación coste/eficacia en el uso de los fármacos.

En Baleares existe todavía un importante déficit de infraestructuras públicas sanitarias en relación a la media estatal. Por tanto, es necesario proveernos de nuevas infraestructuras sanitarias y equipamientos (tanto hospitalarios como centros de atención primaria), de manera que los ciudadanos dispongan de instalaciones suficientes, modernas y adaptadas a sus necesidades, y simultáneamente, poder atender el mantenimiento y la mejora de las ya existentes.

La insularidad tiene efectos importantes en la accesibilidad a las prestaciones sanitarias de los ciudadanos, que deben corregirse, desde el punto de vista financiero. Este hecho geográfico no ha de generar falta de equidad de acceso a los beneficios sanitarios entre los ciudadanos de las distintas islas.

Para hacer frente a los problemas de la vivienda, sugerimos que se hagan esfuerzos coordinados entre todas las administraciones públicas para alcanzar una disponibilidad de suelo a coste asumible por los promotores, públicos y privados. Con ello, la oferta de vivienda protegida se acercaría a la demanda. No estaría de más aprobar un cuerpo normativo territorial y urbanístico con vocación de estabilidad para introducir transparencia al mercado del suelo, tanto en el ámbito de la comunidad como de los consells insulars, realizando una ágil extensión y adaptación al ámbito municipal. Tendría que ampliarse la oferta de viviendas de alquiler porque es necesaria tanto desde el punto de vista social (jóvenes, movilidad, familias con incapacidad de adquirir vivienda) como económico (mecanismo de ajuste de la vivienda). En el mismo sentido



---

operan los apoyos a la adquisición de viviendas de segunda mano. Debe profundizarse la opción de hacer una política específica de estímulos suficientes para rehabilitar viviendas, como alternativa a la vivienda de nueva construcción, porque es compatible con un uso más sostenible del territorio y es un instrumento decisivo para la recualificación urbana, comportando ventajas sociales. Es necesario proseguir en el establecimiento de sistemas de ayudas directas para jóvenes para que puedan adquirir o alquilar viviendas. Finalmente, es interesante estudiar los impactos sociales y económicos de las medidas urbanísticas.

No queremos acabar estas reflexiones sin referirnos a la inmigración. En este sentido, creemos necesario promover políticas transversales para hacer frente a los problemas de la inmigración: mejora en las condiciones de vivienda de las zonas desfavorecidas (programas de mediación desde el mundo local para facilitar el acceso al alquiler de viviendas), sobre la situación laboral de los inmigrantes, de control sobre las actividades de economía informal o sobre el acceso de las familias inmigrantes a los programas sociales de apoyo a la familia. Es positivo poner el acento en los rasgos que nos vinculan como miembros de la misma sociedad, no en aquellos que nos diferencian.

Todas estas circunstancias nos conducen a aconsejar una revisión del actual texto de la Ley de Acción Social, que es de 1987, y ha quedado atrasada. Un nuevo marco normativo que permita mantener y avanzar en el sistema de protección social que de respuesta a los nuevos retos.